

Betrokken jager is een zegen voor de boer

VOORKOMEN GEWASSCHADE

'Kijk, hier', wijst jager Jack Heemskerk, 'allemaal zonnebloemen die zijn aangevreten door hazen.'

In het Zuid-Hollandse Langeraar en omstreken verjaagt hij bij verschillende boeren hazen, ganzen, kraaien en holenduiven van de akkers. In ruil daarvoor hoeft hij geen pacht te betalen voor de jachtgronden.

Douwe Anne Verbrugge ging op pad met een boer, een jager en een consulent van het Faunafonds. Over de samenwerking tussen boer en jager en de rol van het Faunafonds.

Jack Heemskerk

Tekst en foto's Douwe Anne Verbrugge

De polders rond de dorpen met namen als Papenveer, Woubrugge, Rijsaterwoude en de twee-eenheid Korteraar en Langeraar zijn egaal als een biljartlaken. Grasland met koeien wordt afgewisseld door akkerlanden met suikerbieten, aardappels, granen, uien en dus ook sierbloemen.

Malse haas

Bij de 43-jarige Hans Vonk, die in een maatschap met Reinier Kempenaar een agrarisch bedrijf aan de Langeraar Woudsedijk runt, groeien er naast akkerbouwproducten ook zonnebloemen en pioenrozen. Vonk: 'Ik houd mij bezig met de agrarische tak, Reinier richt zich op 'De Dijk', ons restaurant en evenementenlocatie hier op de boerderij. Veel producten voor het restaurant komen vers van land. Groenten, maar ook een malse haas.' De hazen worden geschoten door de 68-jarige Jack Heemskerk en zijn jachtvrienden. Heemskerk kent de polders op zijn duimpje. 'Ik ben een geboren Korteraarder maar woon al jaren in Langeraar.' In het jachtseizoen van het haas worden de 28 hectare van agrariër Vonk indien nodig twee keer bejaagd. 'Op grasland doen we dat normaal gesproken één keer. Maar hier zitten er gewoon heel veel. Afgelopen winter hebben we bij Hans en bij de buurmanboeren over het hele seizoen 80 hazen geschoten.'

Hans Vonk

Housemuziek

In het groeiseizoen is Heemskerk bijna dagelijks en vaak ook meerdere malen per dag te vinden op de boerderij van Vonk en Kempenaar. 'Ik mag de hazen niet schieten maar via een ontheffing wel verjagen met het geweer. Dus zo nu en dan gaat er een schot hagel overheen of ik fiets in de schemer even door de velden. Dat helpt ook.' Hans Vonk vertelt dat sinds kort een kastje bij de zonnebloemen staat dat aan de hand van een bewegingsmelder irritante herrie maakt. En inderdaad. Dat blijkt als de drie mannen een rondje over de akkers maken. Autogeluiden, hondengeblaf

en een soort van verschrikkelijke housemuziek braakt het kastje uit. 'En als het donker wordt geeft ie lichtflitsen af. Het kastje werkt op zonne-energie en kostte zo'n kleine 60 euro. Tot nu toe ben ik er happy mee.'

Als je intensief verjaagt, heeft dat echt effect

Flinke investering

Koos Maasbach (56), consultant bij de unit Faunafonds van BIJ12, is blij met de goede samenwerking tussen jager en boer: 'Als je intensief verjaagt, heeft dat echt effect. Uiteindelijk kiezen de dieren voor gebieden waar ze rust vinden.' Hij vervolgt: 'Het komt steeds beter tussen de oren van agrariërs te zitten dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor faunaschade. Ik weet dat Hans ontzettend veel last had

van holenduiven die na het inzaaien veel schade veroorzaakten. Iedere pik is een kwartje. Sinds een aantal jaren trekt hij vliesdoeken over de wekelijks nieuw ingezaaide zonnebloemen. Dat helpt goed.' Vonk: 'Die vliesdoeken zijn wel een flinke investering - zo'n 9.000 euro in ons geval - maar ze gaan jarenlang mee. En kijk, bij ons gaat het om zo'n 900.000 zonnebloemen per jaar. Dus dan is het de investering wel waard. Ik hoop dit jaar een miljoen zonnebloemen te oogsten!'

Geen brandweer

Wandelend over de akkervelden tuurt jager Jack Heemskerk geregeld door zijn verrekijker. 'Twee, vier, zes, zeven', telt hij vlug een aantal huppelende hazen. De jager vindt het geen belasting om zo vaak het veld in te gaan. 'Ik heb een goede deal met Hans. Als tegenprestatie voor het verjagen matst hij mij: ik hoef geen pachtgeld te betalen. Het is alleen jammer dat ie mijn patronen niet vergoed', roept hij plagerig richting Vonk. Koos Maasbach benadrukt dat jagers geen brandweerfunctie hebben. 'Hans gaat 's ochtends ook zelf de polder in, met zijn auto maakt hij even een rondje door de velden. De boer moet zelf ook het een en ander in de gaten houden. En dat weten de meeste boeren ook wel. Voor de invoering van een ontheffing voor afschot moet echt aangetoond worden dat met reguliere middelen alles uit de kast is gehaald om het gewas te beschermen. Die ontheffing krijg je niet zo maar.' Jack Heemskerk is er op een bescheiden manier trots op dat hij de laatste jaren geen ontheffing heeft hoeven aan te vragen. 'Het is ook niet leuk om buiten het jachtseizoen op hazen te moeten schieten. Zo'n tien jaar terug had ik een moerhaas geschoten, de melk stroomde uit de tepels. Dat doet zeer. Daar ben je geen jager voor.'

Drempel

Dat alle provincies in Nederland sinds anderhalf jaar zelf verantwoordelijk zijn voor vergoedingen aan gewasschade - en dus ook een eigen beleid voeren - heeft volgens Koos Maasbach niet heel veel veranderd. 'Wel is door de provincies een drempel opgeworpen. Agrariërs met gewasschade zijn tegenwoordig 300 euro kwijt als behandelbedrag voor het indienen van een verzoekschrift. Je moet als boer er dus zeker van zijn dat je meer dan

300 euro schade hebt. Bovendien is er een eigen risico van 5% met een minimumbedrag van 250 euro per bedrijf per jaar. Dit verzoekschrift moet digitaal worden ingediend. Dat is voor sommige boeren toch ook wel een drempel.'

Het is niet leuk om buiten het jachtseizoen hazen te moeten schieten

Rechtszaken

Vonk en Heemskerk benadrukken dat zij prettig samenwerken met Maasbach. Maar niet altijd is de relatie tussen Faunafonds en agrariërs koek en ei. Maasbach: 'Tja, er zit wel eens een haartje in de boter... Regelmatig ben ik als adviseur aanwezig bij een rechtszaak. Aangespannen door grondgebruikers die vinden dat hun verzoek om een tegemoetkoming in de faunaschade onterecht is afgewezen. Het gaat dan om bedragen tussen de vijfhonderd en veertigduizend euro. Dat er sprake is van gewasschade is niet het punt. Dat staat meestal wel vast. Waar het om gaat is of de bestrijding van de dieren die schade aanrichten adequaat gebeurt. Als er een

Faunafonds

Tot de wettelijke taken van het Faunafonds hoort onder meer advisering van de minister van Economische Zaken en Gedeputeerde Staten van provincies over onderwerpen op het gebied van beheer en bestrijding van schade (art. 67 en 68 van de Flora- en faunawet). Als er ondanks preventieve maatregelen toch nog schade van enige omvang optreedt, kan er een verzoekschrift voor een tegemoetkoming in de faunaschade ingediend worden.

Het Faunafonds hecht in de uitvoering van de wettelijke taken onder andere veel waarde aan het bevorderen of laten uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek én het bevorderen van voorlichting. Om de kennis rondom het faunabeheer en de gevolgen daarvan te vergroten laat het Faunafonds onderzoeken uitvoeren en symposia organiseren.

.....

Waar het om gaat is of de bestrijding van dieren die schade aanrichten adequaat gebeurt

mogelijkheid is voor een ontheffing dan moet die uiterlijk op de dag van constatering van de schade worden aangevraagd.

En deze ontheffing moet adequaat worden gebruikt. Als er niet intensief verjaagd of gejaagd wordt, en als dit niet consequent wordt gerapporteerd, dan keren wij geen tegemoetkoming uit. En ja, dat leidt soms tot rechtszaken.'

Dweilen met de kraan open

Maasbach vervolgt: 'In veruit het merendeel van de gevallen geeft de rechter het Faunafonds gelijk. Los hiervan: het intensief bejagen en verjagen van dieren - vaak gaat het om ganzen - levert echt resultaat op. De verjaagde vogels verplaatsen zich uiteindelijk naar gebieden en of gewassen die voor de agrariër het minst kwetsbaar zijn, waaronder de natuurgebieden. Precies daar waar je ze wilt hebben. Zodoende blijft de faunaschade en daardoor een eventuele tegemoetkoming beperkt. Maar het komt ook voor dat grote groepen ganzen zich slechts een beetje verplaatsen, dan is het dweilen met de kraan open. Dan kan de verjaging niet zonder ondersteunend afschot.'

Grote belasting

Hans Vonk merkt daarbij op dat het voor veel agrariërs best lastig is om continu in de weer te zijn met het verjagen van de dieren op hun land: 'Wij zijn erg blij met Jack!' 'Ik doe het wel', glimlacht Jack Heemskerk, 'ik ben 68 en heb de tijd aan mezelf.' Maasbach: 'Ik begrijp dat het verjagen voor agrariërs een grote belasting is. Bovendien is de grondgebruiker volgens de huidige Flora- en faunawet zelf verantwoordelijk voor zijn faunaschade, niet de jager. Als er geen - gepensioneerde - jagers in de buurt wonen, of ze hebben begrijpelijkerwijs niet altijd tijd, kunnen jagers of boeren ook hulp zoeken van collega-jagers of jongere jagers met wat meer tijd door een grondgebruikersverklaring uit te schrijven.' Vonk: 'Voordeel voor ons bedrijf is dat wij niet veel last hebben van ganzen. Die komen alleen in de oogsttijd op de graangewassen af. Maar er is dan veel bedrijvigheid op het land; onze Poolse arbeidskrachten zijn er dan in de weer. Veel tijd om te snaaien krijgen de ganzen dan niet.' Opgeschrikt door techno-hondengeblaf draait Koos Maasbach zich met een ruk om naar het zonnebloemenveld met geluidskastje. Vonk en Heemskerk wandelen onverschrokken door terug naar de boerderij. 'Het went vanzelf Koos!', roepen de jager en boer hem met een glimlach toe. •